

*Л.Є. Леонтєва,
канд. істор. наук, директор ДІПСМ*

*Lidia E. Leontieva,
Ph.D. in Historics, Director of SIFY*

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ІНСТИТУТУ ПРОБЛЕМ СІМ'І ТА МОЛОДІ НА 2007–2010 рр.

Державний інститут проблем (розвитку) сім'ї та молоді (далі – ДІПСМ) є галузевим науково-дослідним закладом. Специфічним ресурсом, капіталом, продуктом і деякою мірою товаром такого закладу стають знання, і саме вони мають бути основою для розробки стратегії.

З точки зору впливу на діяльність закладу можна виділити:

основні знання – це той необхідний мінімум, який дозволяє «бути у справі»;

знання, які приводять до успіху, – це власні напрацювання, отримані дані, досвід, усе те, що дозволяє бути лідером у своїй галузі;

інноваційні знання – саме вони дають можливість змінювати «правила гри» та впливати на галузь у цілому.

Але, по-перше, знання не можуть бути метою, кінцевим результатом, вони мають бути засобом для виконання місії організації.

Місія організації є фундаментальним, унікальним завданням, що обґрунтовує її право на існування і використання державних ресурсів. Місія описує діяльність установи, ту основну ідею, заради якої вона була створена, яка робить її необхідною.

Місією ДІПСМ є оцінка та прогнозування реалізації різних програм у сфері розвитку дітей, молоді, інституту сім'ї за допомогою розроблених моделей з постановкою програмних цілей, моніторингу і звіту перед громадськістю.

Місія є визначальною складовою при розробці мети Інституту. За твердженням Л. Біаре, без конкретної декларації мети практично жодна організація не може розробити чітких завдань. У державному секторі участь працівників у процесі розробки стратегічного плану, як і сам цей документ, можуть розрядити «туман», що оточує суть справи, і сприяти однаковому розумінню місії організації всіма членами колективу. *Метою ДІПСМ є науково-дослідне забезпечення формування та реалізації соціальної політики держави, спрямованої на розвиток дітей, молоді, інституту сім'ї.*

Якщо говорити про завдання, то спеціалізація центрів (основних структурних підрозділів) Інституту окреслює і його завдання.

Основними завданнями ДІПСМ у п'яти пріоритетних сферах діяльності є:

- 1) розробка проектів законодавчих актів, що стосуються реалізації державної політики щодо сім'ї, дітей та молоді на основі аналізу і проведених соціологічних досліджень (законотвора діяльність);
- 2) науково-методичний супровід окремих соціальних програм, що реалізуються державними та громадськими організаціями (науково-методична діяльність);
- 3) проведення наукових досліджень, реалізація соціальних проектів, розробка новітніх технологій, спрямованих на реалізацію державної політики стосовно сім'ї, дітей та молоді (дослідницька діяльність);
- 4) проведення навчання і підвищення кваліфікації працівників органів виконавчої влади, які займаються реалізацією державної політики стосовно сім'ї, дітей та молоді, навчання спеціалістів громадських організацій (тренінгова діяльність);
- 5) здійснення міжнародних зв'язків, проведення конференцій, „круглих столів”, семінарів, інших заходів, у тому числі й міжнародних, підготовка, публікація науково-методичної, навчальної, довідкової, інформаційної та іншої літератури (комунікативна діяльність).

Виходячи з виокремлених завдань та сфери діяльності, сьогодні вже визначені перспективні напрями ДІПСМ, які, на думку наших фахівців, є необхідними та важливими для держави в цілому. Враховуючи сформульовані ООН на Саміті тисячоліття Цілі розвитку, ДІПСМ бачить свою спроможність у сприянні реалізації в українському контексті таких із них:

- *подолання бідності (Ціль 1),*
- *обмеження поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу та туберкульозу і започаткування тенденції до скорочення їх масштабів (Ціль 5),*
- *забезпечення гендерної рівності (Ціль 6).*

Для опрацювання більш практичного аспекту фахівці ДІПСМ готові зосередити свою увагу на таких пріоритетних довгострокових програмах:

- 1) створення інституту соціального житла (Ціль 1);
- 2) розробка концепції ефективної соціальної реклами (Ціль 1);
- 3) апробація інноваційних програм щодо профілактики ВІЛ/СНІД (Ціль 5);
- 4) розробка державної політики батьківства (забезпечення гендерної рівності) (Ціль 6).

Продовжуючи роботу за вищеназваними напрямами, Інститут розробляє понад 60 різноманітних короткострокових проектів і програм за принципом диверсифікації діяльності, спрямованих на реалізацію пріоритетних завдань.

Пріоритетність чотирьох вищеназваних напрямів зумовлена, передусім, особливою гостротою і актуальністю для нашого суспільства охоплюваних ними соціальних проблем:

1. Створення інституту соціального житла (Ціль 1)

Перше соціальне житло в країні з'явилося 2 роки тому в Кіровограді. Але незважаючи на те, що в державі вже започатковано будівництво соціального житла (споруджено до 20 будинків), ще не існує чіткого розуміння, як ця інституція має функціонувати. Закладається лише матеріальна база. Тому діяльність ДІПСМ буде спрямована на розробку методики відбору мешканців цих будинків та форм соціальної допомоги їм з метою сприяння їх виходу з категорії „соціально незахищені”.

2. Розробка концепції ефективної соціальної реклами (Ціль 1)

Аналізуючи ситуацію, яка склалася в Україні стосовно соціальної реклами, слід відмітити, що сьогодні існує сепаративний підхід, який передбачає епізодичне безсистемне хаотичне розміщення соціальної реклами різної спрямованості. Відсутня й ідеологія стосовно інформаційної підтримки тих чи інших соціальних пріоритетів держави. Тому ДІПСМом планується широкий спектр заходів – від визначення найбільш актуальних напрямів молодіжної і сімейної політики на 2006–2010 рр, які потребують інформаційної підтримки та розроблення стратегії формування громадської думки й упровадження бажаних практик поведінки цільових груп, до створення єдиного галузевого органу з метою реалізації інформаційної політики й координації діяльності, що займається розробкою та впровадженням галузевої соціальної реклами.

3. Апробація інноваційних програм щодо профілактики ВІЛ/СНІД (Ціль 5)

Наприкінці 2005 р. в Україні налічувалося 377 500 людей, інфікованих ВІЛ (1,46%), з них ВІЛ-інфікованих жінок – 171 940 (45,5%); ВІЛ-інфікованих чоловіків – 205 660 (54,4%). На жаль, Україна має найвищий у Європі показник поширеності ВІЛ-інфекції.

Сьогодні існує розмаїття програм, проте своєї мети вони не досягають через односторонність підходу та відсутність комплексності заходів щодо їх упровадження. Тому існує гостра необхідність у розробці інтерактивних інноваційних програм зміни поведінки, які поєднували б у собі різні підходи. Подібні комплексні та систематичні програми повинні базуватися на соціально-психологічних механізмах і моделях зміни поведінки – сексуальної, вживання наркотиків, ставлення до можливого ВІЛ-інфікування та до людей, що живуть з ВІЛ. Основними підходами в діяльності Інституту стосовно інноваційних програм будуть:

- 1) інформаційний;
- 2) формування життєвих навичок;
- 3) психологічна компенсація;
- 4) підхід, зорієнтований на роботу з оточенням представників цільової групи;
- 5) підхід, що базується на розвитку альтернативної діяльності.

ДІПСМ усвідомлює необхідність розробки ефективних програм з метою недопущення існування песимістичного сценарію Світового банку – 2014. За подібними прогнозами, в разі при відсутності ефективних програм боротьби з ВІЛ/СНІДом, до 2014 р. рівень поширеності ВІЛ/СНІДу може зрости з 1,4 до 3,5%, а економічне зростання України може зменшитися на 6%.

4. Розробка державної політики батьківства (забезпечення гендерної рівності) (Ціль б)

Сьогодні сім'я переживає кризовий етап розвитку, що виявляється в соціально-економічній та соціально-психологічній площині. Актуальними проблемами є відсутність єдиної стратегії, послідовності й наступності виховання дітей у сім'ї, недостатня підготовленість батьків, і особливо батька. Розробка теоретичної бази й моделей формування відповідального батьківства в українських родинах має стати першим кроком у цьому напрямі.

У пріоритетних напрямках розвитку Інституту, з урахуванням міжнародних прогнозів, стратегій та українських реалій, ці аспекти відображені чітко і реально. Виокремлені пріоритетні програми дозволять ДІПСМу:

- 1) прогнозувати можливості Інституту, державних органів, громадськості, бізнес-структур у процесі реалізації;
- 2) складати плани взаємодії на випадок невизначених обставин;
- 3) здійснити розробку системи попередження на випадок можливих загроз;
- 4) розробити стратегії, які можуть перетворити попередні загрози на вигідні можливості.

Для аналізу внутрішніх ресурсів ДІПСМ постійно здійснює управлінське обстеження – оцінку функціональних зон інституту, призначену для виявлення його стратегічно сильних та слабких сторін, що включає п'ять функцій – маркетинг, фінанси (бухгалтерський облік), операції (виробництво), людські ресурси, а також культуру та імідж підприємства.

Головними складовими ДІПСМ є виробництво, людські ресурси, культура/імідж.

В інституті на сьогодні працює 50 наукових співробітників. Додатково для співпраці залучається понад 200 осіб. Інститут має свій web-сайт, що виконує інформаційно-інтерактивну функцію. Сайт містить основні відомості про Інститут, його структуру, напрями роботи та про співробітників (<http://dipsm.kiev.ua>)

Стратегічною альтернативою для реалізації перспективних напрямів є розвиток інфраструктури Інституту, створеної за принципом, якого дотримуються більшість організацій: обмежений ріст, для якого характерне встановлення скоригованих цілей з огляду на досягнуте. Також Інститут працює над підвищенням рівня короткострокових та довгострокових цілей проти рівня показників попереднього року, що характерно для динамічно розвинутих галузей з інноваційними технологіями.

Існує американська байка про результативність та постачальників меду. Завдяки постійному попиту на мед було поставлено мету перед своїми постачальниками: збільшити виробництво меду. У постачальників існували різні підходи до того, як досягти цієї мети, і вони спроектували особисту методику щодо збільшення кількості меду.

Підхід постачальника № 1 (П1) полягав у тому, щоб збільшити кількість квіток, які відвідала кожна бджола, розробити індивідуальний план для кожної

бджілки, але П1 ніколи не говорив бджолам про мету, поставлену перед вуликом, – підвищити виробництво меду.

Постачальник № 2 (П2), навпаки, сказав кожній бджолі про мету вулика, і тому спільно було виділено два аспекти оцінки плану: кількість нектару, що принесла кожна бджола, і кількість меду, який виробляв кожний вулик. Була введена стимулююча програма (кожна бджола була нагороджена відповідно до виробництва меду всім вуликом; чим більше меду зробили, тим більше заохочень одержувала кожна бджола).

Наприкінці сезону постачальники меду оцінили свої методики. П1 виявив, що його вулик дійсно збільшив кількість квітів, які відвідали бджоли, але кількість меду, виробленого вуликом, упала, зросло змагання за нагороди та зменшився рівень співробітництва. П2, однак, мав інші результати. Тому що кожна бджола у вулику знала про мету (виробити якнайбільше меду), бджоли сконцентрували свої зусилля на зборі більшої кількості нектару для виробництва більшої кількості меду.

Мораль даної байки – конкретні досягнення, а не просто діяльність. Хоча ця байка і спрощує сенс системи цілеспрямованої діяльності, за якою зараз працює Інститут, вона доводить ефективність моніторингу результатів та визнання конкретних досягнень (виробництво меду), а не проста діяльність (відвідування квітів).

Робота Інституту спрямована саме на спільне досягнення мети всіма співробітниками інституту. *Це доводять конкретні здобутки Інституту.* Сьогодні Державний інститут проблем сім'ї та молоді працює за принципами, які довели свою ефективність у бізнес-секторі і які ми плануємо розвивати й надалі в розрізі перспективних напрямів та розроблених довгострокових та короткострокових програм:

1. Стратегічне планування забезпечує основу для всіх управлінських рішень.
2. Існування стійкої позитивної кореляції між формальним плануванням та успіхом Інституту.
3. Визначена місія, цілі та завдання Інституту на п'ять років.
4. Цілі є конкретними, орієнтованими в часі, довгостроковими, мають вимір та досяжні.
5. Проводиться постійний аналіз зовнішнього середовища та внутрішніх сильних і слабких сторін організації (управлінське обстеження).
6. Діяльність Інституту зосереджена на інноваційних знаннях та інноваційних методах.